

DARBA LAPA 1

Uzdevums 1:

- Izlasiet avotus .
- Katra avota tekstā pasvītrojiet vārdus, kuri paskaidro civilizāciju rašanās priekšnosacījumus.

Avots 1.

Civilizācija ir augsti attīstīta cilvēku sabiedrība ar strukturētu darba dalīšanu. Pirmās civilizācijas ..izveidojas no attīstītajām nepolitiskajām zemkopju un lopkopju sabiedrībām ...

[Ideju vārdnīca. Rīga: Zvaigzne ABC, 1999. – 86.lpp]

Avots 2.

.. katra sabiedrība virzās pa savu evolūcijas ceļu piemērojoties mainīgajiem apkārtējās vides nosacījumiem.... agrīnās civilizācijas parādījušās, pielāgojušās un attīstījušās visai plašā apkārtējās vides nosacījumu spektrā. Vides veidi, kuros cilvēki izplatījušies aptver auglīgas upju ielejas un tuksnešu piejūras reģionus.... pārtikas resursiem vajadzēja būt pietiekamā daudzumā, ar zināmu stabilitāti un prognozējamību, lai cilvēku izdzīvošana būtu iespējama. ...cilvēku skaitam palielinoties, draudēja pārtikas vai citu resursu trūkums. Izeju parasti meklēja ieviešot intensīvākas resursu ieguves metodes, racionālāk tos izmantojot. Tas veicināja darbarīku un tehnoloģijas pilnveidošanos, kā arī pašas sabiedrības nodarbošanās veidu specializāciju un kooperāciju, jeb produktu un pakalpojumu apmaiņu.

[Fagan Brian M. *World Prehistory*, 1999]

Avots 3.

Sabiedrības dzīvē notika izmaiņas: neolītu nomainīja varša laikmets – eneolīts. Vairāk attīstītajos reģionos šo gadsimtu strauji nomainīja bronzas laikmets (no IV. līdz I. g.t. pirms m.e.), kuram sekoja dzelzs laikmets. IV.- III. g.t. pirms m.e. robežposmā pirmatnējās sabiedrības nomainīja civilizācijas. ...tomēr ne visi etnosi (un ciltis) vienlaicīgi veica šo pāreju.

[Уколова В. И., Ревякин А.В. *Всеобщая история*. Москва: Просвещение, 2009. – С.28.]

Uzdevums 2:

- Apkopo avotos iegūto informāciju un aizpildi tabulas 1. aili:
 - *kas veicināja civilizāciju rašanos?*Sakārto informāciju pareizajā secībā.
- Pēc iepazīšanās ar konspektīvo apakštēmas *Seno civilizāciju rašanās* materiāla izklāstu (fleš variants), aizpildiet tabulas 2. aili:
 - *kas noteica pirmo civilizāciju rašanos seno Austrumu reģionā ?*

<i>kas veicināja civilizāciju rašanos</i>	<i>kas noteica pirmo civilizāciju rašanos seno Austrumu reģionā</i>

Jūsu secinājumi:

- *Kā seno Austrumu reģiona specifika ietekmēja seno Austrumu civilizāciju būtību?*

DARBA LAPA 2

VARAS UZTVERE SENAJOS TUVAJOS AUSTRUMOS

Uzdevumi

1. Izlasiet avotus

Avots 8

No seno ķīniešu sacerēja "Dziesmu grāmatas" (11. - 7. gs. p.m.e.)

Plaši apkārt sniedzas debesis tālumā,

Bet nav zem debesīm .. zemes, kura nepiederētu valdniekam.

Visā krastā, ko apskalo jūras, -

Visur uz šīs zemes ir tikai valdnieka kalpi.

[grāmatā: Хачатурян В.М. *История мировых цивилизаций*. Москва: "Дрофа", 1997. – с. 14.]

Avots 9

No senās Indijas grāmatas "Vedas"

Valdnieks.. savā spožumā pārspēj visas radītas būtnes.. Līdzīgi saulei viņš svilina acis un sirdis, un neviens uz zemes nevar skatīties viņa virzienā. Pēc savas varenības viņš ir uguns un vējš, viņš – saule un mēness, viņš taisnīguma pavēlnieks ..

[grāmatā: Хачатурян В.М. *История мировых цивилизаций*. Москва: "Дрофа", 1997.– с. 14.]

Avots 10

Valdnieks bija pārāks par visiem kā augstākā būtne. Lai pasvītrotu savu cildenumu viņš bija apjozies ar lauvas ādu, kurai aizmugurē bija piekārtā aste, vai vilka mugurā garu plīvojošu apģērbu, apkārās ar kaklarotām, izgreznojās ar rokas sprādzēm, galvā vilka balti sarkanu cepuri. Apmeklētājus valdnieks pieņēma sēžot augstā krēslā, kas atradās zem nojumes, ar seju pagriezies uz saules pusi. Visiem, kas ieradās pie valdnieka, bija jāmetas zemē uz ceļiem, stiepjot ar lūgšanām rokas viņa, ka dieva, virzienā; valdnieku bija jāuzrunā cildenajos un godinošos vārdos, saucot par saules izredzēto, vareno zelta ērgli un t.t. Attēlos valdnieks tika zīmēts trīs, četras reizes lielāks nekā citi cilvēki ..

[R. Vipera. *Senā laiku vēsture*: <http://www.bibliotekar.ru/istoria-drevnego-mira/index.htm>]

2. Aizpildiet tabulu

Kā uztvēra valdnieku?	Kādi atribūti demonstrēja valdnieka varenību?	Kā izpaudās valdnieka vara?

Secinājumi:

- **Raksturojiet valdnieka varu senajos Austrumos. Izmantojiet arī tēmas konspektīvo izklāstu (fleš variants)**

DARBA LAPA 2

VARAS UZTVERE SENAJOS TUVAJOS AUSTRUMOS

Uzdevumi

1. Izlasiet avotus

Avots 8

No seno ķīniešu sacerējuma “Dziesmu grāmatas” (11. - 7. gs. p.m.e.)

Plaši apkārt sniedzas debesis tālumā,

Bet nav zem debesīm .. zemes , kura nepiederētu valdniekam.

Visā krastā, ko apskalo jūras, -

Visur uz šīs zemes ir tikai valdnieka kalpi.

[grāmatā: Хачатурян В.М. *История мировых цивилизаций*. Москва: “Дрофа”, 1997. – с. 14.]

Avots 9

No senās Indijas grāmatas “Vedas”

Valdnieks.. savā spožumā pārspēj visas radītas būtnes.. Līdzīgi saulei viņš svilina acis un sirdis, un neviens uz zemes nevar skatīties viņa virzienā. Pēc savas varenības viņš ir uguns un vējš, viņš – saule un mēnessis, viņš taisnīguma pavēlnieks ..

[grāmatā: Хачатурян В.М. *История мировых цивилизаций*. Москва: “Дрофа”, 1997.– с. 14.]

Avots 10

Valdnieks bija pārāks par visiem kā augstākā būtne. Lai pasvītrotu savu cildenumu viņš bija apjozies ar lauvas ādu, kurai aizmugurē bija piekārtā aste, vai vilka mugurā garu plīvojošu apģērbu, apkārās ar kaklarotām, izgreznojās ar rokas sprādzēm, galvā vilka balti sarkanu cepuri. Apmeklētājus valdnieks pieņēma sēžot augstā krēslā, kas atradās zem nojumes, ar seju pagriezies uz saules pusi. Visiem, kas ieradās pie valdnieka, bija jāmetas zemē uz ceļiem, stiepjot ar lūgšanām rokas viņa, ka dieva, virzienā; valdnieku bija jāuzrunā cildenajos un godinošos vārdos, saucot par saules izredzēto, vareno zelta ērgli un t.t. Attēlos valdnieks tika zīmēts trīs, četras reizes lielāks nekā citi cilvēki ..

[R. Vipera. *Senā laiku vēsture*: <http://www.bibliotekar.ru/istoria-drevnego-mira/index.htm>]

2. Aizpildiet tabulu

Kā uztvēra valdnieku?	Kādi atribūti demonstrēja valdnieka varenību?	Kā izpaudās valdnieka vara?

Secinājumi:

- Raksturojiet valdnieka varu senajos Austrumos. Izmantojiet arī tēmas konspektīvo izklāstu (fleš variants)

DARBA LAPA 3

Mitoloģiskai domāšanai raksturīgā pasaules uztvere.

Uzdevumi

1. Izlasi avotus un raksturo tos pēc izcelsmes un žanra.

Avots 1	Avots 2	Avots 3

Avots 1

Mūsdienu zinātnieks J. Veinbergs par mitoloģisko domāšanu

.. seno Austrumu cilvēkam .. gan fantastiskās būtnes, gan iespējamība cilvēkam nonākt okeāna dibenā, gan valdnieka, cilvēka, dieva, dzīvnieka identiskums .. bija realitāte, jo tāda bija viņa domāšana.

.. mitoloģiskai domāšanai raksturīga.. cilvēka neatdalīšana no dabas pasaules. .. cilvēks ar mitoloģisko domāšanu uztver pasauli zināmā mērā kvalitatīvi viendabīgu, vāji sadalītu. .. vienmēr uztvēra sevi kā sociuma daļu, bet sociumu redzēja iekļautu dabā, atkarīgu no kosmiskiem spēkiem. Tādēļ seno Austrumu cilvēka uztverē daba bija „tu”. ..mūsdienu cilvēkam daba ir „viņa” .. tas nozīme.. ka cilvēks distancējās no dabas ... Ja daba tiek uztverta kā „tu”, viņa netiek atdalīta no cilvēka. .. vienmēr unikāla .. ir pārdzīvojuma vērtā ..

Mitoloģiskā domāšana – tā ir priekšmetiski jutekliska, tēlaina domāšana.

[Veinbergs J. Piramīdu un zikuratu ēnā. Cilvēks Tuvo Austrumu kultūrā, 53.lpp.]

Avots 2

No indiāņu vadoņa atbildes uz piedāvājumu pārdot indiāņiem piederošās zemes platības.

[„Atbilde” datējama ar 1854.gadu. Glabājās ASV miera un dabas aizsardzības kustības arhīvā.]

- *Kā var pirt vai pārdot debesis, Zemes siltumu? .. Mūsu mirušais nekad neaizmirst šo zemi, jo tā ir sarkana cilvēka māte. Mēs esam zemes daļa, un zeme ir daļa no mums. Smaržīgas*

puķes ir mūsu māsas, bet brieži, zirgi un lielie ērgļi - mūsu brāļi. Klinšu grēdas, pļavu sulīgums, dzīvnieka ķermeņa siltums un arī cilvēks - tas viss ir vienots.

[J. Zaļoksnis. Indiāņa atbilde: „Ka var pārdot debesis?”. DVK, 1991, 262.lpp.]

Avots 3

Himna Ra

[seno Ēģiptiešu slavas dziesma dievam Ra]

<i>Lai slava tev, lielais dievs, kas esi radījis pārējos dievus! Kas radījis pats sevi, Kas radījis debesis un zemi.(.) Bet, kad bija radies tu, tad tapa gaisma, Kas apmirdzēja Ēģipti ar saviem stariem (.) Un ļaudis kļuva redzīgi (.)</i>	<i>Mūžības valdniek, tev paklausa debesis, zvaigznes! Pēc tavas gribas lauki dod barību un zaļo augi (.) Tu nodrošini patiesību abos Nīlas krastos! Tu satriec ienaidniekus, kam ļauni nodomi!</i>
---	--

[Misāns, I., Pāvilāne, V., Vijups, A. Pasaules vēsture vidusskolai. Hrestomācija, I. daļa. Rīga: Zvaigzne ABC, 2000, 35.lpp.]

2. Aizpildi tabulu, izmantojot avotos un konspektīvajā izklāstā (fleš variants) sniegto informāciju:

Mitoloģiskās domāšanas īpatnības (Avots 1, tēmas izklāsts)	Mitoloģiskās domāšanas izpausmes (Avoti 2 un 3)
1. _____ _____	1. _____ _____
2. _____ _____	2. _____ _____
3. _____ _____	3. _____ _____
t.t. _____	t.t. _____

???

- Vai mūsu domāšana atšķiras no mitoloģiskās?

- Vai raksturīgais mitoloģiskai domāšanai ir sastopams arī šodien?

UZDEVUMI

Uzdevums 1

- Izlasi avotu.
- Par kādam no nosauktajam civilizācijas pazīmēm tiek minēts avotā. Pamato savu atbildi

Avots 4

Civilizāciju definē kā tādu attīstītu .. sociālpolitisko pakāpi, kurā par nodokļiem no virsprodukcijas tiek uzturēta centralizēta valdība (pār pilsētu, rituālu centru vai plašāku rajonu, ko dēvē par valsti), kas vispārīgi reglamentē lauksaimniecisko un bieži vien arī komerciālo darbību . Pārtikas neražotāji kļūst par speciālistiem, kuri nodarbojas ar pārvaldīšanu, vada reliģiskos rituālus, uzliek un ievāc nodokļus, raksta pagātnes un tagadnes hroniku, iecer un īsteno monumentālus sabiedriskus darbus (irigācijas sistēmas, ceļus, tiltus, būves, kapenes)

[Ideju vārdnīca. Rīga: Zvaigzne ABC, 1999. – 86.lpp.]

Uzdevums 2

- ✓ Izpēti karti un

- nosauci teritorijas, kuras senajos laikos piederēja pie Tuvo Austrumu reģiona
- atbildi, kādas civilizācijas radās upju krastos? Nosauci upes.

Salīdziniet savus pieņēmumus ar teikto avotos [uzdevumi 3]

Uzdevums 3

- Izlasi avotu .
- Atbildiet uz jautājumu:
 - *Kas noteica pirmo civilizāciju rašanos seno Tuvo Austrumu reģionā?*

Avots 5

Lietus ... ir vērojams reti, bet arī tā ir pietiekami lai sākumā apgādātu ar nepieciešamo mitrumu augu saknes, veicināt to augšanu. Pie tam sējumu apūdeņo arī upe ... Tomēr pati upe šeit neapplūdina tīrumus, ka Ēģiptē: apūdeņošana notika ar rokām, izmantojot ūdens smelšanai pielāgotās ierīces. Visu Babiloniju, ka arī Ēģipti, viscaur šķērso kanāli. Lielākais kanāls piemērots kuģošanai; Tekot dienvidaustrumu virzienā, viņš savieno Eifratas un Tigras upes... No visam zemēm pasaulē, cik zinu, šī zeme neapšaubāmi ražo viss labākos Demetras [seno grieķu auglības dieviete, kura gadā par labību] augļus.

Augļu koki, toties, tur vispār neaug: nedz vīģes koks, nedz vīnogulāju stīga, nedz olīvkoks. Kas attiecās uz [labību] tad zeme to dzemdē .. pārpilnībā. Kviešu un miežu lapas tur četrus pirkstus platas. .. prosa un sezams tur mēdz būt koka augstumā.

[Геродот. *История*. Ленинград: Наука, I, 193.]

Uzdevums 4

- Izlasi avotu

Avots 6

No senās Romas zinātnieka Strabona darba “Ģeogrāfija”

Šajā zemē aug tik daudz miežu, ka nekur cita vietā... pieprasījumu visā pārējā, apmierina dateļu palma, jo viņa dod maizi, vīnu, etiķi, medu un miltus; no šī koka pagatavo arī dažādus pītos izstrādājumus; palamas graudi kalējiem aizvieto ogles; izmērcētas seklas izmanto kā barību aitām un vēršiem.

Babilonijā ir lielā apjomā atrodams asfalts. Te veidojas lieli asfalta blāķi, kuri derīgi māju celtniecībai, kuras ceļ no apdedzinātiem ķieģeļiem... niedres ... pin dažādus traukus. No niedres izgatavo arī buras .

[Страбон. *География*. Москва: Ладомир, 1994. – С. 689]

- Atbildi uz jautājumiem :

- Kādas iespējas cilvēku dzīvei piedāvāja daba?	- Kādu saimniekošanas nozaru pastāvēšanu veicināja šādi dabas apstākļi

Uzdevums 5

- Izlasiet avotu .

- Atbildiet uz jautājumu:
- - *Kas noteica kolektīvā darba nepieciešamību ūdens sistēmas uzturēšanā? Pamatojiet atbildi.*

Avots 7

No senās Romas zinātnieka Strabona darba “Ģeogrāfija”

...Eifrata vasaras sākumā izplūst ... un ja ar grāvju un kanālu palīdzību, kā to dara ar Nilas upi Ēģiptē, ūdens netiks novirzīts, veidosies purvi un tiks apūdeņoti tūrumi. ... kanālu uzturēšana kartībā prasa lielu darbu. Lieta tāda, ka te augsne ir tik mīksta un irdena, ka upju ūdeņi to viegli noskalo un līdzenumi atsedzas, kanāli piepildās ar dūņām, kuras viegli piesārņo upes ieteku. Tas atkal izaicina upju iziešanu no krastiem un ezeru, purvu un niedres saaudzes izveidošanos. [...] labu valdnieku pienākums sniegt iespējamo palīdzību apūdeņošanas novēršanā. [...] Attūrīt kanālus nav sarežģīti, bet aizsprosta veidošana pieprasa daudz cilvēku darbu. [...] jāstrādā steidzīgi, ātri aizsprostojot kanālus, lai ūdens pilnīgi neaizietu no tiem. Ja vasarā kanāli izžūs, viņi izsusinās arī upi.

[Страбон. *География*. Москва: Ладомир, 1994. – С. 687.]

Uzdevums 6

- Izlasiet avotu
 - Atbildiet uz jautājumu:
- *Kā avotā atspoguļota sabiedrībā pastāvošā hierarhija?*

Avots 11

No ķīniešu filozofiskā traktāta “Guaņdzi” (VII.gs.p.m.ē.)

Apģērbs ir atkarīgs no ranga, bet bagātību patēriņš – no atalgošanas, kura atbilst izcelsmes rangam. Cik gudrs un cildens nebūtu cilvēks, viņš neuzdrošināsies valkāt

apģērbu, kurš neatbilst viņa rangam; cik nebūtu bagāts, viņš neuzdrošināsies izmantot labumus, kuri nav noteikti viņam paredzētajā atalgojumā.

[grāmatā: Хачатурян В.М. *История мировых цивилизаций*. Москва: “Дрофа”, 1997. – с.16.]